

від 15 лютого 2022 року № 15-22 /Національне агентство України з питань державної служби. URL: <https://nads.gov.ua/npas/pro-radnyka-z-pytan-molodi-holovy-natsionalnoho-ahentstva-ukrainy-z-pytan-derzhavnoi-sluzhby-na-hromadskykh-zasadakh> (дата звернення: 08.12.2025).

4. Кривцов А. О. Практично-правовий аналіз статусу радника з питань молоді Голови Національного агентства України з питань державної служби. *Collection of Scientific Papers «ΛΟΓΟΣ»*, (September 16, 2022; Boston, USA), 32–34. <https://doi.org/10.36074/logos-16.09.2022.08>.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-582-5-20>

ІСТОРИКО-ПРАВОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДУ В УКРАЇНІ

Маркін Сергій Ігорович

кандидат юридичних наук, доцент, адвокат

Історико-правовий аналіз системи адміністративного судочинства в Україні вимагає врахування особливостей правового статусу адміністративного суду, зокрема його правосуб'єктності, що визначає здатність цього органу бути учасником публічно-правових відносин. У цьому контексті важливо врахувати, що дефініції, наведені у Кодексі адміністративного судочинства України, мають переважно процесуальну спрямованість і не розкривають ознак суб'єкта права у змістовному значенні. Так, КАС України визначає суд як суддю або колегію суддів, які розглядають і вирішують адміністративні справи (п. 3 ч. 1 ст. 3). Адміністративний суд подається як суд загальної юрисдикції, уповноважений здійснювати розгляд публічно-правових спорів, що свідчить про орієнтованість кодексу на регламентацію процедурної діяльності, а не на деталізацію елементів правосуб'єктності.

Для з'ясування питання щодо правоздатності та дієздатності адміністративного суду необхідним є звернення до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» [1], який є базовим у сфері визначення організаційних та статусних характеристик судової влади. Саме в ньому закріплено інституційні засади функціонування адміністративних судів, їх компетенцію, гарантії незалежності та порядок реалізації повноважень. Цей закон дозволяє визначити адміністративний суд як суб'єкта права, наділеного спеціальною правосуб'єктністю, що формується з урахуванням публічно-владної природи його діяльності.

Отже, історичний розвиток адміністративного судочинства в Україні демонструє поступове нормативне уточнення правового статусу адміністративного суду, що забезпечує його ефективне функціонування у системі судової влади.

Історико-правовий аналіз системи адміністративного судочинства в Україні засвідчує, що її становлення нерозривно пов'язане з еволюцією судової системи загалом та формуванням принципів організації судової влади. Закон України «Про судоустрій і статус суддів» [1] визначив засадничі положення щодо структури судової системи та місця адміністративних судів у ній. Зокрема, у розділі II цього Закону зазначено, що система судів загальної юрисдикції формується відповідно до принципів територіальності, спеціалізації та інстанційності, а її структуру складають місцеві суди, апеляційні суди та Верховний Суд.

Разом із тим, питання статусу адміністративних судів неможливо розглядати без аналізу внутрішньої логіки Закону, у якому простежується певна нормативна невизначеність. Зокрема, стаття 3 Закону встановлює єдину систему судоустрою та забороняє створення надзвичайних і спеціальних судів, тоді як стаття 17 передбачає можливість утворення вищих спеціалізованих судів для розгляду окремих категорій справ [1]. Така колізія демонструє складність процесу формування сучасної моделі судової влади та взаємодії загальних і спеціалізованих судів.

Хоча зазначена суперечність не є центральним предметом цього дослідження, вона підкреслює потребу у чіткому нормативному визначенні правового статусу спеціалізованих судів, у тому числі адміністративних. У контексті історичного розвитку адміністративного судочинства це свідчить про незавершеність інституційної реформи та необхідність подальшого вдосконалення законодавства для забезпечення узгодженості та ефективності системи судового контролю у сфері публічно-правових відносин.

Також історико-правовий аналіз системи адміністративного судочинства в Україні потребує комплексного врахування як еволюції інституційної структури судової влади, так і поступового формування статусних характеристик адміністративних судів. Спеціалізація судів загальної юрисдикції, закріплена у ст. 18 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», визначила адміністративні справи як окрему категорію, що потребує самостійної процесуальної форми та спеціалізованого судового механізму, що стало важливим кроком на шляху інституціоналізації адміністративної юстиції, адже саме спеціалізація дозволила виокремити місцеві адміністративні суди, апеляційні адміністративні суди та Верховний Суд як носіїв адміністративної судової компетенції.

З огляду на положення Закону України «Про судоустрій і статус суддів» (ст. 15) [1] та КАС України (п. 3 ч. 1 ст. 3; ст. 31) [2], важливим аспектом історико-правового розвитку є запровадження категорії «склад суду». Законодавець передбачає можливість розгляду справ одноособово суддею або колегією суддів, і при цьому суддя, який розглядає справу одноособово, діє як суд. Це положення демонструє особливість адміністративного судочинства як процесуальної форми, де елемент суб'єктності має дуалістичний характер: суб'єктом судової влади є як інституція (суд), так і суддя як носій повноважень судової влади.

Нормативне врегулювання правового статусу адміністративних судів та суддів здійснюється у різних структурних блоках законодавства. Наприклад, ст. 22, 27 і 32 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» [3] визначають повноваження місцевих, апеляційних та вищих спеціалізованих судів, тоді як ст. 56 Закону регулює права та обов'язки суддів [3]. Водночас глава 1 розділу III Закону містить норми, що регулюють загальні питання статусу судді: незалежність судді (ст. 48) [3], недоторканність (ст. 49), відповідальність за неповагу до суду (ст. 50), посвідчення судді (ст. 51) [3].

Особливої уваги заслуговує ст. 52 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» [3], яка визначає умови набуття статусу судді та закріплює положення про єдиний статус суддів незалежно від рівня суду чи адміністративної посади. Це свідчить про нормативну єдність суддівського корпусу та водночас демонструє неоднозначність у визначенні структурних елементів статусу, адже закон не обмежується лише правами та обов'язками, а включає гарантії незалежності, особливості відповідальності та функціональні характеристики.

Разом із тим, історичний розвиток адміністративного судочинства в Україні виявляє наявність нормативних колізій, зокрема між ст. 3 та ст. 17 Закону [3], що по-різному трактують питання існування спеціалізованих судів. Ці суперечності свідчать про незавершеність процесу реформування судової системи та потребують подальшого теоретико-правового осмислення для забезпечення узгодженості статусних та функціональних характеристик адміністративних судів.

Таким чином, історико-правовий розвиток адміністративного судочинства в Україні характеризується системною модернізацією нормативних засад, уточненням статусу адміністративних судів і суддів та формуванням цілісної, спеціалізованої судової моделі, здатної забезпечити ефективний захист прав і свобод у публічно-правових відносинах.

Література:

1. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02 червня 2016 року № 1402-VIII. Відомості Верховної Ради.. 2016. № 31. Ст. 545. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>
2. Міщенко О. Є. Правове регулювання здійснення адміністративного судочинства в умовах реформ та економічних перетворень: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна». Київ, 2011. 214 с.
3. Кодекс адміністративного судочинства України від 09.09.2005: Відомості Верховної Ради України. 2005. № 35. 35–36. 37 С. 1358. Ст. 446.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-582-5-21>

СЕЙБЛКОЇНИ: ТЕХНОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ТА НОРМАТИВНІ ПЕРЕДУМОВИ РЕГУЛЮВАННЯ

Самсін Роман Ігорович

*кандидат юридичних наук, докторант
Хмельницького університету управління та права
імені Леоніда Юзькова
м. Хмельницький, Україна*

В 2012 році Дж. Р. Уїлеттом в «Білій книзі» (англ. White Paper) для компанії MasterCoin було запропоновано ідею створення криптовалюти, вартість яких була б прив'язана до певних активів, проте вона так і не була реалізована [1]. З часом, багатьма великими світовими криптовалютними біржами стала надаватися послуга – можливість тримати кошти на електронних гаманцях як в криптовалютах, так і в фіатних грошах. Проте, у порівнянні з фіатними грошима, зберігання коштів в криптовалютах не було ефективним через їх нестабільність, а отже для розширення кола користувачів послугами криптовалютних бірж необхідно було створити продукт, який можна було б використовувати для фінансових операцій, і який би мав меншу волатильність у порівнянні з криптовалютами

В 2015 році гонконгська компанія Tether Limited створила криптовалюту Tether (USDT), вартість якої була прив'язана до базового реального активу – долара (тобто, кожна одиниця USDT дорівнювала одному долару США, що зберігаються на депозиті компанії Tether Limited), яка отримала назву стейблкоїна (англ. stablecoins). Tether